

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۳/۰۱

محمد همایون همت

د افغانستان د ملي حاکمیت دفاع او د ولس تاريخي مسؤولیت

د پاکستان د پوځي رژيم د ظالمانه هوايي بریدونو، ملکي قربانيانو، او د ديورند فرضي کرښې په اوږدو کې د افغان زلمو د مقاومت او مېراني تحلیلي ارزونه

نصر من الله وفتح قريب

لنډيز

دا مقاله د افغانستان پر ملي حاکمیت، ملکي امنیت، او ولسي کرامت د پاکستان د پوځي رژيم د هوايي بریدونو اغېزي په تحلیلي او مستنده بڼه ارزوي. د مقالې اساسي استدلال دا دی چې افغانستان یوازې یوه جغرافیه نه ده، بلکې د ایمان، تاریخ، قربانی، او گډ ملي وجدان ژوندی تمثیل دی. له همدې امله، د دې خاورې، د دې ولس، او د دې ملي حاکمیت دفاع یوازې یو سیاسي دریځ نه، بلکې اسلامي، ملي، انساني، او تاریخي مسؤولیت دی.

مقاله همدارنگه دا روښانوي چې پر ملکي وگړو، په ځانگړي ډول ښځو او ماشومانو، بریدونه نه یوازې د بشري اصولو خلاف عمل دی، بلکې د یو ملت پر روان، عزت، او ټولنیز ثبات هم ژور اغېز لري. په همدې چوکاټ کې، د ديورند فرضي کرښې په اوږدو کې د افغان مېرنيو ځوانانو مقاومت، قربانی، او ثابت قدمي د ملي وپښتیا او مشروع دفاع یوه مهمه بېلگه بلل شوي ده.

کلیدي کلیمې: افغانستان؛ ملي حاکمیت؛ د پاکستان هوايي بریدونه؛ ملکي قربانيان؛ ښځې او ماشومان؛ د ديورند فرضي کرښه؛ مشروع دفاع؛ ملي وحدت؛ اسلامي ارزښتونه؛ عدالت

۱. سریزه

افغانستان یوازې یوه جغرافیه نه ده، بلکې د ایمان، تاریخ، تمدن، قربانی، او گډ ملي شعور ژوندی نوم دی. دا خاوره د هغو نسلونو امانت دی چې د خپل دین، خپلواکي، ناموس، او عزت د ساتنې لپاره یې قربانی ورکړې دي. له همدې امله، د افغانستان د خاورې، ملي حاکمیت، او ولسي کرامت ساتنه یوازې یو سیاسي انتخاب نه، بلکې یو تاریخي او اخلاقي مکلفیت دی.

کله چې پر یوه ملت بهرنی تېری وشي، کله چې د هغه پر خاوره، ولسي امنیت، او ملي اراده فشار واچول شي، او کله چې ملکي وگړي د پوځي بریدونو قرباني شي، نو دا مسئله یوازې د یوې شخړې تر سرحد نه پاتې کېږي؛ بلکې د حق، عدالت، او بقا په کچه مطرح کېږي. د همدې لپاره، د افغانستان د خاورې، د خلکو د ژوند، او د ملي حاکمیت دفاع یوازې احساساتي غبرگون نه، بلکې یو مشروع او مسؤول دریځ دی.

۲. د مقالې موخه او اساسي پوښتنه

د دې مقالې موخه دا ده چې د پاکستان د پوځي رژيم د هوايي بریدونو سیاسي، اخلاقي، او ملي اغېزي وڅېړي، او دا روښانه کړي چې د دغسې تېري پر وړاندې د افغان ولس وحدت، مشروع دفاع، او ملي مسؤولیت څنگه توضیح کېدای شي.

د مقالې اساسي پوښتنه دا ده: د افغانستان پر ملي حاکمیت او ملکي وگړو د بهرنيو هوايي بریدونو پر وړاندې د افغان ولس مشروع، اخلاقي، او ملي دریځ څه باید وي؟

۳. میتودولوژي او د مقالې حدود

دا مقاله د تحلیلي - تفسيري میتود پر بنسټ لیکل شوې ده. په دې لیکنه کې د اسلامي نصوصو اخلاقي لارښوونې، افغاني ولسي دودونه او ارزښتونه، د معتبرو نړیوالو رسنیو او ادارو له ثبت شویو او خپرو شویو راپورونو څخه استفاده شوې ده، او د ملي حاکمیت، مشروع دفاع، او ملي وحدت مفاهیم په تحلیلي بڼه ارزول شوي دي.

دا مقاله د پوځي تخنیکي جزئیاتو پر ځای د پېښو پر اخلاقي، حقوقي، او ملي اغېزو تمرکز کوي. همدارنگه، مقاله هره ادعا د موجودو عامه راپورونو په رڼا کې مطرح کوي، نه د نامعلومو او نه تایید شویو معلوماتو پر بنسټ.

د پاڼو شمېره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

۴. شرعي او اخلاقي بنسټ: وحدت، حق پالنه، او د ظلم پر وړاندې درېدل

اسلام يوازې د فردي عبادت دين نه دی؛ بلکې د مسؤليت، ورورولې، او د حق د دفاع دين هم دی. الله تعالی فرمايي: ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾، يعنې: ټول د الله رسی کلکه ونیسئ او تفرقه مه کوئ. همدارنگه فرمايي: ﴿وَلَا تَهْتُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾، يعنې: مه کمزوري کېږئ او مه غمجنېږئ؛ که مؤمنان یئ، نو برلاسي به یاست.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: «المسلم أخو المسلم، لا يظلمه ولا يخذله». دغه نصوص دا رانېسي چې د مسلمان او انسان د درد پر وړاندې بې پروايي نه ديني توجیه لري او نه اخلاقي وزن. که پر يوه ولس ظلم کېږي، د هغه د حق يادول، د مظلوميت غږ بې پورته کول، او د تفرقي پر خای د وحدت او صبر لار نيول، يو ايماني او وجداني مسؤليت دی.

۵. د پاکستان د پوځي رژيم هوايي بریدونه او د افغان ولس درد

د پاکستان د پوځي رژيم له لوري پر افغانستان وروستي هوايي بریدونه د نړيوالو اصولو، د گاونډيتوب د اخلاقو، او د بشري ارزښتونو خلاف عمل دی. دا بریدونه يوازې محدود پوځي فشار نه و، بلکې د افغانستان پر ملي حاکميت، ولسي امنيت، او د ملکي ژوند پر ثبات يې ژور اغېز وکړ. په تېره بيا، پر ملکي وگړو، په ځانگړي ډول پر ښځو او ماشومانو، بریدونه هغه دردناک اړخ دی چې دغه پېښې له يوې عادي شخړې ډېرې وړاخوا وړي. پر بې وسه انسانانو مرگونی فشار نه د زوروتيا نښه ده او نه د مشروعيت دليل؛ بلکې دا د داسې چلند څرگندونه ده چې د خبرو، عدالت، او متقابل احترام پر خای زور، تېري، او ظلم ته ترجيح ورکوي.

هر هغه برید چې د افغان ماشوم وینه تويوي، کورنۍ په ويره کې اچوي، او د ولس په حافظه کې زخم پریږدي، د دې ملت په تاريخي حافظه کې د ظلم او دښمنۍ د پېښې په توگه ثبتېږي.

افغان ولس تېي کېدای شي، خو بې حسه نه دی؛ متاثر کېدای شي، خو مات شوی نه دی. دا ولس لا هم پر خپل وطن، خپل حق، او خپل ملي کرامت ولاړ ولس دی.

۶. د نړيوالو راپورونو له مخې د بریدونو بڼه، جغرافيه، او ملکي زیانونه

د دې مقالې د استنادي بنسټ د پياوړتيا لپاره، دلته هغه پېښې په منظم ډول يادېږي چې د نړيوالو رسنيو او ادارو له خوا راپور شوي دي. په دې برخه کې يوازې هغه معلومات راورل شوي چې يا په مستقيم ډول نړيوالو ادارو خپاره کړي، يا لویو نړيوالو رسنيو په واضح ډول راپور کړي دي.

۶.۱ د ۲۰۲۴ د دسمبر ۲۵مه

د Reuters د راپور له مخې، د پکتیکا ولايت په څلورو ځايونو کې بمبار شوی و او لږ تر لږه ۴۶ کسان وژل شوي وو. په وژل شويو کې ډېری ښځې او ماشومان ياد شوي وو، او شپږ نور کسان ټپيان شوي وو.

۶.۲ د ۲۰۲۵ د نومبر ۲۵مه

د Reuters د راپور له مخې، د افغانستان چارواکو ويلي وو چې په پاکستاني هوايي بریدونو کې ۹ ماشومان او يوه ښځه وژل شوي دي. همدارنگه راپور کې راغلي وو چې بریدونه د افغانستان په ختيځو سيمو کې ترسره شوي، خو د ځينو جزئياتو خپلواک تأييد محدود پاتې و.

۶.۳ د ۲۰۲۶ د فبرورۍ ۲۱ - ۲۲مه

د UNAMA د ۲۳ فبرورۍ ۲۰۲۶مې نېټې د بيان له مخې، د ننګرهار ولايت د بهسود او خوگياني ولسواليو په بریدونو کې لږ تر لږه ۱۳ ملکي وگړي وژل شوي او ۷ نور ټپيان شوي دي. په وژل شويو او ټپيانو کې ښځې او ماشومان هم شامل وو. Reuters هم راپور ورکړی چې پاکستان د پولې هاخوا بریدونه کړي وو او افغان لوري د ملکي تلفاتو خبره کړې وه.

۶.۴ د ۲۰۲۶ د فبرورۍ ۲۷مه

د Reuters او AP د راپورونو له مخې، بریدونه يوازې سرحدي سيمو پورې محدود نه وو، بلکې کابل، کندهار، او ځينې نورې سيمې هم پکې يادې شوي دي. Reuters د پاکستاني امنيتي سرچينو له قوله د ژورو بریدونو او د پوځي هدفونو د نښه کولو خبره کړې ده، او AP د افغان وياند له قوله په کابل او دوو نورو ولايتونو کې د بریدونو يادونه کړې ده. په همدې ورځ د دواړو غاړو ترمنځ نښتې شديدي شوې او د خبرو او منځگړيتوب غوښتنې هم راپور شوې. خو د تلفاتو او ځينو هدفې جزئياتو په اړه خپلواک تأييد په ټولو مواردو کې يو شان نه و.

۶.۵ د ۲۰۲۶ د فبرورۍ ۲۸مه

د ۲۸ فبرورۍ ۲۰۲۶مې تر راپورونو پورې، Reuters او AP دواړو څرگنده کړه چې جگړه درېيمې ورځې ته داخله شوې وه، نښتې روانې وې، او پاکستان د افغانستان دننه لا ژور بریدونه ترسره کړي وو. همدارنگه د دواړو

لورو د تلفاتو ادعاوي يو له بله متفاوتي وي، او د ملكي تلفاتو په اړه اندېښني هم دوام درلودې. په همدې وخت كې د ملگرو ملتونو، اروپايي ټولني، او يو شمېر هېوادونو له خوا د تاوتریخوالي د كمېدو او سياسي حل غوښتنې راپور شوي دي. دا وروستۍ وضعيت ښيي چې د فبرورۍ د ۲۷مې او ۲۸مې پېښې يوازې يو لنډ پوځي تبادل نه و، بلكې د پراخېدونكي كركېچ بڼه يې غوره كړې وه.

۶.۶ د استنادي ثبت لنډه پايله

له دې ثبت څخه څرگندېږي چې د بريدونو جغرافيه محدوده نه وه، او د تاوتریخوالي بڼه د وخت په تېرېدو نوره هم پراخه شوې ده. پكتيكا، ننگرهار، كابل، كندهار، او د تورخم شاوخوا سيمي په نړيوالو راپورونو كې يادې شوې دي. له همدې امله، د ملكي زيانونو موضوع يوازې ادعا نه، بلكې يوه جدي او د مستندي ارزونې وړ مسئله ده.

۷. د ديورنډ فرضي كرښې په اوږدو كې د افغان زلمو مېرانه او مقاومت

د دې مقالې يو مهم محور دا دی چې د ديورنډ فرضي كرښې په اوږدو كې د افغان سرتېرو، مدافع ځواكونو، او مېرنيو ځوانانو دفاعي دريځ بايد په درنه او باوقاره ژبه بيان شي. په سختو او غرنیو سيمو كې ولاړ مدافع سرتېري يوازې د مورچل ساتونكي نه دي؛ هغوی د وطن د ساتنې، د ملي ارادې، او د تاريخي مسؤوليت استازي دي.

په وروستيو نښتو او ځوابي اقداماتو كې دا څرگنده شوه چې افغان مدافعین د فشار، بمبار، او گواښ پر وړاندې د مورچل پرېښودو اراده نه لري. د دوی حضور دا معنا لري چې افغانستان لا هم د داسې اولادونو خاوره ده چې د تجاوز پر وړاندې درېدل، د وطن ساتنه، او د ملي حاکمیت دفاع پېژني.

دا مقاومت يوازې پوځي بڼه نه لري؛ بلكې د ملي احساس، ايماني استقامت، او تاريخي مسؤوليت څرگندونه هم ده. له همدې امله، د دغو مدافعينو يادونه بايد د ملي حافظې د يوې مثبتې، باعزته، او الهام ښوونكي برخې په توگه وساتل شي.

۸. وطن، خپلواكي، او ملي هويت

وطن د افغانانو لپاره يوازې د استوگنې ځای نه دی؛ وطن د هغه د هويت، حافظې، تاريخ، دود، او د راتلونكي نسل د بقا محور دی. د وطن له لاسه ورکول يوازې د ځمکې له لاسه ورکول نه دي، بلكې د تاريخي حافظې، فرهنگي تسلسل، او ملي شرافت له لاسه ورکول هم دي. له همدې کبله، د افغانستان خپلواکي د افغان ملت د سياسي او تاريخي موجودیت بنسټ دی.

افغانستان د قومونو، ژبو، سيمو، او فرهنگي رنگارنگي گډ کور دی. دا تنوع که د عدالت، متقابل احترام، او ملي شعور په رڼا كې تنظيم شي، نو د کمزورۍ نه، بلكې د قوت سرچينه گرځي. د افغانستان درد د يوه قوم درد نه دی؛ د ټول ملت گډ درد دی.

۹. قرباني، عدالت، او د مشروع دفاع فلسفه

هيڅ ملت پرته له قرباني خپل عزت، خپلواکي، او وقار نه شي ساتلای. قرباني يوازې د جگړې په ډگر كې نه وي؛ قرباني د فکر، صبر، علم، استقامت، او ملي وفادارۍ په ډگرونو كې هم وي. په افغان تاريخ كې د ازادۍ او عزت هر پړاو د قرباني له لارې ترلاسه شوی دی.

خو د قرباني تر څنگ د عدالت اصل هم حياتي دی. د افغان ولس د مشروع دفاع تر ټولو مهم اخلاقي قوت دا دی چې بايد د عدالت او انسانيت پر بنسټ ولاړه وي. مشروع دفاع هغه وخت اخلاقي اعتبار مومي چې له بې گناه انسانانو سره له ظلم، له بې انصافۍ، او له غيرمسؤولانه غبرگون څخه پاكه وي.

همدلته د افغان ولس اخلاقي برتري هم راڅرگندېږي: دفاع حق دی، خو دا حق هغه وخت لوړ ارزښت لري چې له وقار، صبر، او عدالت سره مل وي.

۱۰. د تجاوز پر وړاندې ملي يووالی

كله چې پر وطن تېري كېږي، ملي يووالی يوازې يو سياسي ټاکنېک نه وي، بلكې يو اسلامي، انساني، او افغاني مسؤوليت وي. اسلامي ځکه چې اسلام د ورورولۍ، مرستې، او د حق د صف د ټينگولو امر كوي. انساني ځکه چې انسانيت د بې گناه وینې او د مظلوم د درد پر وړاندې بې پروايي نه مني.

افغان ولس بايد په يوه غږ ووايي: مور د سولې مخالف نه يو، خو د سپکاوي په بدل كې چوپتيا نه منو. مور د ثبات غوښتونكي يو، خو د تېري پر وړاندې بې تفاوته نه يو. مور د ښې گاونډيتوب پلويان يو، خو د خپل ملي حاکمیت، خاورې، او عزت په بيه هيڅ ډول اړيکه نه منو.

د نن ورځې ستر مسؤوليت دا دی چې افغان ولس د هر ډول بهرني تېري پر وړاندې په ملي وحدت، سياسي بصيرت، او اسلامي اخلاقو سره ودرېږي. نه بايد داخلي درزونه ژور شي، او نه بايد د قوم، ژبې، يا سيمي په نوم ملي يووالی کمزوری شي.

۱۱. سپارښتنې

- ۱۱.۱ واحد ملي دريځ: د افغانستان د ملي حاکمیت، سرحدونو، فرضي کرښې، او ملي کرامت په اړه باید یو مستند، باوقاره، او واحد ملي دريځ پیاوړی شي.
- ۱۱.۲ د سرحدونو او فرضي کرښې د دفاع پیاوړتیا: د ډیورنډ فرضي کرښې په اوږدو کې د دفاعي پوستو، تجهیزاتو، څار، او ارتباطي سیستمونو پیاوړتیا باید د ملي امنیت له مهمو لومړیتوبونو څخه وي.
- ۱۱.۳ د ملګري قربانیانو مستندسازي او ددی پېښو د مخنیوي بنسټيزې عملي لارې چارې: د بنځو، ماشومانو، او نورو ملګري قربانیانو قضیې باید په منظم ډول ثبت، مستند، او نړیوالو حقوقي او بشري بنسټونو ته وړاندې شي.
- ۱۱.۴ د ولس د ساتنې مسؤولیت: حاکمان او مسؤول بنسټونه باید د ولس د امنیت، هوساینې، او آرام د تأمین وجیبه په لاجدي او مسؤولانه توګه ادا کړي.
- ۱۱.۵ علمي او رسنیز کار: علمي، دیني، فرهنگي، او رسنیز بنسټونه باید د ملي وحدت، تاریخي شعور، مشروع دفاع، او ملي حاکمیت پر مفاهیمو منظم او دوامدار کار وکړي.
- ۱۱.۶ د سرتېرو او باتورو مدافعینو د قربانیو درناوی: د افغان سرتېرو، مدافع ځواکونو، او مېرنيو ځوانانو قربانی او مقاومت باید د ملي حافظې د یوې مثبتې او الهام بښونکې برخې په توګه وساتل شي.

۱۲. د درنو او قدرمنو لوستونکو لپاره د لیکوال پیغامونه

۱. ملي وحدت د هر ملت تر ټولو لوی قوت دی؛ که موږ سره یو پاتې شو، بهرنی فشار مو اراده نه شي ماتولای.
۲. د ملي حاکمیت ساتنه یوازې د دولت دنده نه ده؛ دا د هر بااحساس افغان ګډ مسؤولیت دی.
۳. مشروع دفاع حق دی، خو باید له عدالت، وقار، او انساني اخلاقو سره مل وي.
۴. د بنځو، ماشومانو، او ټولو ملګري قربانیانو درد باید هېر نه شي؛ د هغوی دفاع او یاد ساتل زموږ ملي، ولسي، او اخلاقي وجیبه ده.
۵. افغان ځوانان باید د علم، بصیرت، او ملي شعور له لارې د خپل وطن د راتلونکې ساتونکي شي.
۶. اختلافونه باید د ملي مصلحت تر سیوري لاندې حل شي، ځکه د تفرقي ګټه تل پردیو ته رسېږي.
۷. د افغانستان راتلونکی هغه وخت روښانه کېږي چې ایمان، وحدت، عدالت، ګډې هڅې، او منظم کار یو ځای شي.

۱۳. پایله

په پایله کې ویلای شو چې د افغانستان د خاورې، خپلواکۍ، ملي حاکمیت، او ولسي کرامت ساتنه د افغان ولس لپاره ژوره اسلامي، انساني، افغاني، او تاریخي وجیبه ده. دا وجیبه پر څو بنسټيزو ستونزو ولاړه ده: ایمان، عدالت، ملي هویت، ملي وحدت، قرباني، شرافت، او مسؤولیت.

د پاکستان د پوځي رژیم وروستي هوايي بریدونه یوازې پوځي پېښې نه وي؛ دا د افغانستان پر ولسي ژوند، ملي آرام، او ملي امنیت ژور اغېز لرونکی تېری و. په ځانګړي ډول، پر ملګري وګړو، بنځو، او ماشومانو د دغو بریدونو اغېز د دې قضیې تر ټولو دردناک اړخ دی. د ۲۰۲۴، ۲۰۲۵، او ۲۰۲۶ ثبت شوي پېښې، او په ځانګړي ډول د ۲۰۲۶ د فبرورۍ د ۲۷مې او ۲۸مې وروستي پرمختګونه، دا بڼې چې مسئله یوازې یوه عارضې سرحدې نښته نه، بلکې د پراخېدونکې تاوتریخوالي جدي بڼه ده.

له بلې خوا، د ډیورنډ فرضي کرښې په اوږدو کې د افغان باتورو مدافعینو مقاومت، قربانی، او ثابت قدمي دا بڼې چې د افغانستان سنگر لا هم ژوندی دی، او د وطن د دفاع اراده لا هم پیاوړې ده.

له همدې امله، د وطن دفاع وجیبه ده، د ملي وحدت ساتنه مسؤولیت دی، د عدالت او وقار پالنه اخلاقي بنیاد دی، او د هر ډول تېري پر وړاندې روښانه، باوقاره، او مشروع دفاع د افغان ولس اسلامي، انساني، او ملي حق دی.

سرچینې او مراجع

۱. القرآن الکریم، سورة آل عمران، آیت ۱۰۳.
۲. القرآن الکریم، سورة آل عمران، آیت ۱۳۹.
۳. القرآن الکریم، سورة الأنفال، آیت ۴۶.
۴. البخاري، محمد بن إسماعيل. الجامع الصحيح، كتاب المظالم.
۵. مسلم، مسلم بن الحجاج. الجامع الصحيح، كتاب البر والصله.
۶. Reuters. Pakistani airstrikes on Afghanistan kill 46 people, Taliban official says. 25 December 2024.
۷. Reuters. Afghanistan says 9 children killed in Pakistani air strikes, vows to respond. 25 November 2025.

د پاڼو شمېره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: د لیکني د لیکنيزې بڼې پاڼو د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په څیر و لولئ

- .^۸Reuters. Afghanistan's ruling Taliban says Pakistan strikes kill, injure dozens. 22 February 2026.
- .^۹UNAMA. Statement on Civilian Casualties. 23 February 2026.
- .^{۱۰}Reuters. Afghan Taliban open to talks after Pakistan bombs Kabul, Kandahar. 27 February 2026.
- .^{۱۱}AP News. Explosions rock Kabul after Afghanistan's attack on Pakistan. 27 February 2026.
- .^{۱۲}Reuters. Pakistani and Afghan forces clash as diplomatic efforts intensify. 28 February 2026.
- .^{۱۳}AP News. Pakistan carries out airstrikes inside Afghanistan as 'open war' on border continues. 28 February 2026.
- .^{۱۴}Reuters. From sponsor to enemy: What's behind Pakistan's attack on Afghan Taliban? 27 February 2026.

د پانو شمېره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راپرلو مخکې په څير و لولئ